

ELŐTERJESZTÉS	
Előterjesztő:	
	Dr. Puskás István alpolgármester
Tárgy:	
	Tájékoztató a „Debrecen Megyei Jogú Város Kulturális Stratégiája 2018-2030” dokumentum szerint megvalósult projektekről
Iktatószám:	
	KULT-330825/2023
Ügyintéző:	
	Szentei Tamás Csapó Beáta
Feladatot jelent:	
Véleményező bizottságok:	
Törvényességi véleményezés ideje:	2023.12.14
Törvényességi ellenőrzést végezte:	Dr. Szabó Sára Fanni

Mellékletek:	
	előterjesztés melléklete Táblázat

Tisztelt Közgyűlés!

Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzata Közgyűlése a 314/2017. (XII. 14.) határozatával elfogadta a „Debrecen Megyei Jogú Város Kulturális Stratégiája 2018-2030” elnevezésű dokumentumot (a továbbiakban: Stratégia), amely a helyi szakemberek, a városban működő kulturális intézmények és civil szervezetek széles körű bevonásával készült.

A Stratégia összhangban van a város életét érintő egyéb stratégiai tervezési folyamatokkal, rögzíti a kulturális területtel kapcsolatos hosszú távú terveket, fejlesztési célokat, a város országban és régióban betölteni kívánt kultúraközvetítő szerepét, amihez reálisan megvalósítható és fenntartható folyamatokra épülő konkrét cselevési tervet rendelt.

A stratégiában vállalt időkeret első ötéves szakaszához érkezünk, ezért ezen a ponton érdemes áttekinteni, és értékelni, hogy mennyire voltak reálisak az eredeti elképzelések, milyen lépések történtek a megvalósítás érdekében.

Jelen előterjesztés a Stratégiában kitűzött kulcsprojektek megvalósulására fókuszál, illetve sorra veszi azokat a folyamatokat, amelyek az elmúlt öt évben megvalósultak.

Az elemzést az is indokolja, hogy 2018 óta mind a városban, mind a környezetében, az egész világon akkor még előre nem látható események, változások sora következett be, amelyek alapvető hatással voltak és vannak Debrecen közösségére, mindannyiunk életére, életmódjára, kulturális szokásainkra és közösségi életünkre is. Mindenek előtt a világjárvány, az ukrán-orosz háború, s annak következtében beálló energiaválság és infláció, illetve a közelmúltban újra háborúvá eszkalálódott izraeli-palesztin konfliktus, de a digitális világ soha nem látott gyorsaságú fejlődése és beépülése mindennapjainkba a kultúra élete számára is új körülményeket teremtett. Továbbá Debrecen vonatkozásában a városunkban zajló nagy mértékű, a város történetében egyedülálló dimenziójú és sebességű gazdasági fejlődés, aminek köszönhetően épp ebben a tízéves időszakban nemcsak a régió, de Európa egyik jelentős gazdasági központjává válunk, szintén új helyzetet teremt a kultúrában. A fenti változásokkal összhangban a fenntartható jövő, s annak záloga, a zöld átállás mind olyan tényezők, amelyekkel számolni kell a kultúrával kapcsolatos stratégiai tervezésben is.

A mostani áttekintés után, a következő időszakban el fog készülni a második ötéves szakaszra vonatkozó felülvizsgálat annak érdekében, hogy a kultúrával kapcsolatos legkülönbözőbb cselekvések (a kulturális infrastruktúra fejlesztését szolgáló beruházásoktól a város kulturális hálózatépítésén, a regionális szerep erősítésén át a legfontosabb tényezőig, a Debrecennek, illetve a városban élő kulturális közösségeknek az életét segítő tevékenységeikig) minél hatékonyabban tudják a város lakosainak érdekeit szolgálni, életüket segíteni.

I. Fejlesztések, beruházások

A Kulturális Stratégia elfogadása óta hazai és európai uniós források, valamint jelentős önerő felhasználásával látványos és lényegi eredményeket sikerült elérnünk a kulturális szolgáltatások infrastruktúrális feltételrendszerének javítása és bővítése terén. A tervszerű építkezést az Új Főnix Terv, a Modern Városok Program, később pedig a D2030 tette lehetővé. A fejlesztések egyaránt érintették a kulturális alapellátást és a regionális központi szerep erősítését.

I./1. A Csokonai Fórum megépítésével és a Csokonai Színház teljeskörű felújításával korunk legnagyobb kulturális fejlesztése valósult meg.

A **Csokonai Fórum** közel 6 milliárd forintos fejlesztése, a legkorszerűbb technikával ellátott akadálymentesített, multifunkcionális színházi tereket (350 fős Latinovits Zoltán-terem, a 150 fős Kóti Árpád-terem, valamint a Simor Ottó Orfeum) hívott életre, melyek nemcsak színházi térként, hanem igazi fórumként, találkozási pontként is működnek. A 2022/2023-as művészeti évad során 8 bemutatót, több mint 200 előadást láthatott a közönség.

Az 1865-ben átadott **Csokonai Színház** a debreceniség egyik jelképe. A 19. századi műemléképület jellegének, karakterének tiszteletben tartása mellett a 21. századi elvárásoknak megfelelő színházi teret sikerült létrehozni, 12,7 milliárd forint beruházási összegből. A felújítás eredményeként nőtt a teljes értékű színpadi rálátást biztosító ülőhelyek száma. Világszínvonalú lett a színpad hang, fény és világítás technikája, és az országban egyedülálló színpadgépészeti berendezések kerültek a régi színpadtérbe, valamint javult az épület akusztikája, és elegáns belső tér alakult ki.

A város zenei oktatásának meghatározó épülete a **Debreceni Zenede** műemléki védettségű épületének külső és belső rekonstrukciója 2019-ben zárult le. Az energetikai korszerűsítéshez és a külső homlokzat megújításához 360 millió forint pályázati forrás mellé további 45 millió forintot biztosított az önkormányzat. A 86 millió forintos belső munkálatok elvégzéséhez a Debreceni Tankerületi Központ pályázati forrásból 50 millió forinttal, az Önkormányzat pedig 36 millióval járult hozzá.

A **Vojtina Bábszínház** új telephelyén, a Piac utca 22. szám alatti ingatlan kiállító terében kapott helyet Kemény Henrik öröksége. 2025-ig kialakítják a Vitéz László BábTér és Látvány-Tár – Interaktív bábműhelyt, amely a vásári bábjáték módszertani központjaként működik.

I./2. A közművelődési alapellátás és a könyvtári szolgáltatás hálózati szerkezetben, városrészi közösségi házak és fiókkönyvtárak biztosítják. Kiemelt cél, hogy ezen intézményegységek korszerű környezetben fogadják a debrecenieket, fenntartásuk pedig energiahatékony legyen.

Energetikai felújítás történt a **DEMKI Újkerti Közösségi Háznak**, valamint a **Méliusz Juhász Péter Könyvtár Újkerti Fiókkönyvtárnak** is helyet adó épületegyüttesben 1,5 milliárd forint értékben. A közösségi ház 34 csoportnak biztosít állandó helyet. A könyvtár pedig közel 37 ezer kötetes gyűjteményével évente mintegy hétezer kölcsönzést bonyolít, gazdag helytörténeti, irodalomtörténeti, valamint idegen nyelvű állománnyal rendelkezik.

Megújult a vénkerti településrész új közösségi tere, a **DEMKI Borsos – villa**. A közösségi ház és a park rekonstrukciója 153 millió forint összegű támogatásból valósult meg. Évente közel ötven rendezvénnyel várja az érdeklődőket, továbbá több mint 10 csoportnak biztosít állandó helyet az épület.

A város ipartörténeti emléke, a **DEMKI Tímárház - Kézművesek Házában** EFOP pályázat keretében, 120 millió forintból, helyi és regionális szintű szolgáltatást biztosító infrastruktúra kialakítása és fejlesztése valósult meg.

2022-ben a **DEMKI Ondódi Közösségi Ház** épületének felújítása is befejeződött. A 70 millió forintos beruházáshoz az önkormányzat 46 millió forint uniós támogatást nyert, a városi önerő mellett egy helyi vállalkozó 7 millió forinttal segítette a fejlesztést.

Mintegy 600 millió forint összegű beruházás keretében teljeskörűen megújult a **DEMKI Csapókerti Községi Ház**. A felújítást követően 13 civil közösség költözött vissza és 10 új csoport talált új otthonra a közösségi házban, továbbá a Csapókerti Fiókkönyvtár is az épületben kapott helyet, ezzel komplex kulturális szolgáltatás várja a csapókertieket.

Megnyílt a nagyközönség előtt a **Térey Könyvsarok**, a Méliusz Juhász Péter Könyvtár új telephelye, amely Térey János, debreceni költő, író egykori életébe enged betekintést személyes tárgyi hagyatékán keresztül. Az intézmény Libakerti fiókkönyvtára pedig otthont adott a városban működő nemzetiségi önkormányzatok számára is.

Kisebb mértékű felújítás valósult meg a **Batthyány u. 24. szám** alatt, ahol nemcsak az épület, de az udvar is megújult, s azóta élénk közösségi tér működik a Debreceni Német Kulturális Fórum és a Desz24 égisze alatt.

A **Nagysándor-telep** közösségi életét kiszolgáló, a Pósa utca 1. szám alatt lévő **közösségi ház** egész évben gazdag programkínálatot és gondoskodást biztosít a debreceniek számára. Az itt zajló közösségfejlesztést az UNICEF is támogatásra érdemesnek találta, így megújul a konyha, néhány kiszolgáló helyiség és a rendezvényterem is.

A **Sziget-kék Tematikus Park** 2022-ben nyitotta meg kapuit. A beruházás 1,2 milliárd forint uniós forrásból valósult meg. A fejlesztéssel a természeti értékek maximális figyelembevételével az ország egyik legzöldebb játszótere jött létre, négyévszakos, akadálymentes épülettel.

II. A kultúra közösségépítő szerepe

A nagy intézmények és a nagy beruházások mellett a stratégia másik fontos vállalása volt a kultúra közösségépítő szerepének, a városi kulturális közösségek életének, működési körülményeinek javítása. A közösségi terek és az azokat használó, aktív közösségek nagyban hozzájárulnak a város megtartó erejéhez, erősítik a helyi identitást, a kötődéseket, azáltal, hogy a család, a munka világa és a sport mellett a közösségi létezés fontos terei és közegei. A város kulturális életének, s ezzel a közösségben létezésének két alappillére a kulturális intézményrendszer és a civil közösségek hálózata, illetve a kettő közti együttműködések rendszere. A covid utáni időszakban különösen fontossá vált a közösségi, a társadalmi létezés újraépítése, segítése. A közösségek fejlesztése a kulturális tájékozódások, korosztályok szerint speciális feladatokkal jár a tehetséggondozástól a szépkorúak aktív társadalmi életének biztosításáig, a néptánctól, a hagyományőrzéstől az ifjúsági szubkultúrákig.

Ehhez járul még egy dinamikusabban fejlődő város, ami a kultúrában is fontos változásokat hoz, hisz a kisvárosias létezésből ritmust váltva Debrecen nagyvárosiasabb, urbánusabb lesz. Ugyanakkor kulcsfontosságú, hogy hagyományos életmódunk, életformánk, kultúránk megőrizzük, a jövő nemzedékei számára is átörökössük. A debreceniség, a helyi kötődéseknek a szerepe több szempontból még inkább felértékelődik, mindezen folyamatok sikeres kezelésében az önszerveződő, civil közösségek aktív szerepe döntő jelentőségű.

Az eltelt öt évben egy sor olyan **kis léptékű projektet** indítottunk, melyek célja egy-egy konkrét területen a kollaboráció kultúrájának erősítése, aminek eredménye egy mind együttműködőbb s ezért mind kreatívabb város lesz.

Ilyen a könyv- és olvasási kultúra területén az immár hatvan tagot számláló Könyv barátai hálózat, a könnyűzenei tehetséggondozó és támogató program, melynek kiemelkedő eseménye

az idén több mint 160 debreceni zenekar részvételével megtartott Made in Debrecen, amely a könnyűzenei szcéna több szereplőjének, magánvállalkozásoknak, kulturális intézmények együttműködésének köszönhetően, az önkormányzat támogatásával valósul meg. A város képzőművészei, alkotó műhelyei is immár mindinkább egymásra találhatnak. Példaként említve az Új Galériát, amely civil fenntartásban működő, a helyi képzőművész közösségnek otthont adó kiállítóhely.

Ezeket a folyamatokat önkormányzatunk újszerű eszközökkel, módszerekkel segíti. Megvalósult az első **„Mini grant” ösztönzőprogramunk**, melynek köszönhetően az idei irodalmi évfordulók kapcsán tucatnyi projekt gazdagította a város kulturális és közösségi életét a legkülönbözőbb korosztályokat szólítva meg.

A tematikus közösségek építése mellett fontos a lokális közösségek építése is, az egy adott területen lakó aktív polgárok és az ott működő gazdasági szereplők, intézmények és civilek együttműködése saját környezetük fejlesztése érdekében. Önkormányzatunknak 24 szervezettel, mint Feladatellátóval van hatályos **közművelődési megállapodása**. Szolgáltatásaik szervesen kapcsolódnak a város kulturális életébe, gyakoriak az együttműködések a város kulturális intézményeivel, akár közös programok szervezése, akár helyszínek biztosítása tekintetében. A közösségi színtereket működtető Feladatellátók a helyi lakosok igényeit figyelembe véve alakították ki szolgáltatási kínálatukat, amelyeknek fontos jellemzője, hogy sok esetben a civil közösségek együttműködésén alapulnak.

III. Kulturális innovációk, szakmai eredmények

III./1. Megteremtettük a **párbeszéd és a közös gondolkodás platformjait**: a könnyűzene, az irodalom, a képzőművészet, az építészet és a gasztronómia területén, megalakult a Debreceni Zenei Tanács, a Könyv barátai hálózat. A Nemzeti Művelődési Intézet segítségével pedig elkezdődött több hajdú és bihari kistelepülés kulturális szereplőivel való együttműködés. A Debreceni Kreatív Község létrejötté egy új modell az alulról történő szerveződésre, melyet az önkormányzat mediációval támogat.

III./2. Az **intézményhálózat** működését a közelmúltban a kompetencia alapú, rendszerszerű működés jegyében átalakítottuk. A Közgyűlés által elfogadott átszervezések eredményeként megszűnt a Debreceni Művelődési Központ, feladatait a DEMKI Debreceni Művelődési Központ és Ifjúsági Ház Nonprofit Kft. és a Méliusz Juhász Péter Könyvtár vette át. A városon belüli közösségépítő, közösségi kohéziót erősítő tevékenységek a DEMKI Kft. feladatkörébe kerültek. A Piac utca 22. szám alatti ingatlan a Vojtina Bábszínház második otthona lett. A Nagyerdei Szabadtéri Színpad a Csokonai Nemzeti Színház Debrecen kezelésébe került. A Főnix Rendezvényszervező Kiemelkedően Közhasznú Nonprofit Kft. a nagyrendezvényekért, a Visit Debrecen beolvadása óta a turizmusért, illetve ezzel összefüggésben a városbrand építésért felel. A Kodály Filharmónia Debrecen pedig nonprofit gazdasági társasággá alakult át. A MODEM Modern Debreceni Művészeti Kiemelkedően Közhasznú Nonprofit Kft. szisztematikus szakmai építkezésének eredményeként muzeális intézményi besorolást kapott.

III./3. Az önkormányzatunk fenntartásában, illetve tulajdonában lévő kulturális intézmények és gazdasági társaságok is jelentős **eredményeket** mutatnak fel a külső akadályok és kihívások ellenére. A Méliusz Juhász Péter Könyvtár az automatizálás és a gépesítés terén elért eredményei országos viszonylatban is egyedülállók. Az innovációban töretlen intézmény Booklab-et épít kiadókkal, nyomdákkal, terjesztőkkel, informatikai cégekkel és oktatási intézményekkel együttműködésben. Szintén kiemelkedő innováció valósult meg az Agóra

Élményközpontban a három évig futó DigiTér programmal. Megújult a Déri Múzeum állandó kiállítása Cívisek Világa címmel a Kormány által támogatott Magyar Génius Program keretében. A Kodály Filharmónia Debrecen nemzetközileg is jegyzett Kodály Nemzetközi Zenei Versenyt indított útjára. A Csokonai Nemzeti Színház Debrecen évtizedes hiányt számolt fel azzal, hogy létrehozta tánctagozatát és tovább építi a stratégiánkban szereplő Csokonai Ifjúsági Programot. A DEMKI Kft. nemcsak sikeresen integrálta a közművelődési alapellátást, de új és népszerű programokkal gazdagította a város rendezvénynaptárát. A Vojtina Bábszínházról és a Vitéz László BábTér és Látvány-Tár – Interaktív bábműhelyről már említést tettünk. De még nem esett szó a Nagyerdei Kultúrparkról, mely elsők között érte el a pandémia előtti látogatószámát, valamint a Főnix Rendezvényszervező cégünkről, mely a válsághullámok ellenére életben tartotta a város közkedvelt nagyrendezvényeit, bővítve azok körét.

III./4. Az eltelt öt évben kiszélesedett önkormányzatunk és intézményeinek együttműködése a városban élő vallási felekezetekkel. Közös szakmai programok és rendezvények nemcsak a vallási, szakrális ünnepekhez kapcsolódnak, a templomok vagy gyülekezeti termek pedig gyakran nyújtanak méltó helyet fellépéseknek, előadásoknak. Ezt a folyamatot érzékelve önkormányzatunk erősítette koordináló, mediátori szerepét.

Hasonlóan az előző tendenciához érzékelhető előre lépés történt az egyetemi polgárság megszólítása esetében is. Önkormányzatunk kulturális intézményei nem csupán a debreceni polgárokat szolgálják ki, hanem az egyetemek magyar és külföldi hallgatóinak is kínálnak programokat, de egyre gyakrabban az oktatás, képzés helyszínei is egyben. A külföldiek számára pedig idegennyelvű kultúraátadásra vállalkoznak.

III./5. Egy élhető város kultúrájához hozzá tartozik a **közterületek, közösségi terek** arculata is. Elsőként az Ady-park említhető a könyvszekrényvel, valamint a zenés programokkal (A színházrekonstrukció miatt ez több évig szünetelt). A megújult Dósa nádor tér is közkedvelt rendezvénytérként funkcionál a tér fókuszában Szent István egész alakos szobrával. A Petőfi tér rekonstrukciója során pedig várostörténeti tanösvény épült. Elhagyva a belvárost, meg kell említeni a Vénkertben a Borsos-villa parkját, mely a közeljövőben Borsos – Medgyessy szobrokkal gazdagodva üde színfoltja városunknak. A nagyerdei park is gazdagodott köztéri alkotással és multimédiás szökőkúttal és a Borbély Szilárd emlékhellyel. A felsorolást az utóbbi években a tűzfalakon megjelent festményekkel zárjuk.

III./6. A pandémiát követően rövid időn belül megélénkült **a város nemzetközi jelenléte**. A hagyományos testvérvárosi kapcsolatok mellett stratégiai együttműködés keretében a külföldi magyar kulturális intézetek fogadták és mutatták be Debrecen kulturális értékeit. Kiemelkedő jelentőségű előadásaink, tárlataink jutottak el Berlinbe, Rómába, Londonba, Stuttgartba, Szófiába, Pozsonyba. Ezen túl a Déri Múzeum régészeti kincseit láthatták Schallaburgban, Halléban, Aarhusban, Chicagóban.

IV. Összegzés

A fentiek tükrében megállapíthatjuk, hogy a változó város és a körülötte változó világ egy sor új kihívást is hoz, amelyekre a kultúra területén a legrugalmasabban a kreatív, az innovációra képes, egymást inspiráló, s így rugalmas, az új kihívásokra gyorsan reagáló, és fenntartható (hiszen organikusan, a társadalom valós teljesítőképességéből, igényeiből és lehetőségeiből kinövő) megoldásokat kidolgozó és megvalósító közösségek tudnak sikeresen kezelni. A város gazdasági fejlődésével párhuzamosan szükséges a kreatív kapacitások fejlesztése is, hiszen a jövőbeli sikerek, a fenntartható jólét egyik záloga a belső megújulásra való képesség, az

innovációs potenciálok fejlődése. Egy eredményes ágazati stratégia ennek szervezeti kereteit úgy teremti meg, hogy a helyi közösségek és a kultúra aktív szereplői egyaránt elfogadják és hitelesítik.

A „Debrecen Megyei Jogú Város Kulturális Stratégiája 2018-2030” dokumentumban foglalt kulcsprojektek és projektek megvalósulásáról az előterjesztés melléklete tartalmaz teljeskörű kimutatást.

Kérem a Tisztelt Közgyűlést, hogy az előterjesztést megtárgyalni és a határozati javaslatot elfogadni szíveskedjen.

HATÁROZATI JAVASLAT

Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzata Közgyűlése

az alpolgármester előterjesztésére a 2011. évi CLXXXIX. törvény 10. § (1) bekezdése és a 13. § (1) bekezdés 7. pontja és az 1/2013. (I. 24.) önkormányzati rendelet 25. § (2) bekezdés alapján

tudomásul veszi a „Debrecen Megyei Jogú Város Kulturális Stratégiája 2018-2030” dokumentum megvalósult projektjeiről szóló tájékoztatót.

A határozati javaslat elfogadása egyszerű többséget igényel.

Debrecen, 2023. december 14.

Dr. Puskás István
alpolgármester